

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
« МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни «Основи підприємницької діяльності»

на тему: «Спрощена система оподаткування підприємницької
діяльності»

Студента Черненко
Євгенії Сергіївни
Курсу III
групи: ТУбц-8-23-Б1М (4,6зdc)
напряму Менеджмент
спеціалізація -
Керівник: Шовкова Галина
Василівна, викладач
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1. Сутність господарської та підприємницької діяльності в економіці	5
1.2. Нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів підприємництва	9
РОЗДІЛ 2 СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	12
2.1. Сутність, принципи формування, види вітчизняної системи оподаткування	12
2.2. Підходи до оподаткування юридичних осіб-спрошенців	15
2.3. Оподаткування фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі	20
2.4. Нарахування та сплата підприємцями-спрошенцями інших податків та зборів	24
РОЗДІЛ 3 СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	26
ВИСНОВОК	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Діяльність підприємців сприяє розвитку економіки України, оскільки їх внесок у зростання національного доходу з кожним роком зростає.

Вітчизняна економіка є ринковою, що передбачає свободу та розвиток підприємництва, формування ринку вільної конкуренції.

Підприємництво – це самостійна, на власний ризик ініціативна діяльність суб'єктів господарювання з метою отримання прибутку.

Прибуток в підприємницькій діяльності має важливе значення, тому що є джерелом її розвитку.

Для стимулювання розвитку підприємницької діяльності важливе значення мають ефективні підходи до оподаткування. В Україні підприємці мають право вибирати систему оподаткування. Такий підхід характеризує демократичність державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання.

На сучасному етапі спрощена система оподаткування створює можливості для розвитку дрібних підприємців, які можуть здійснювати господарську діяльність як підприємці-фізичні особи чи мати статус юридичної особи.

Проблеми оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності були в полі зору багатьох дослідників, які намагалися знайти найкращий варіант задоволення інтересів підприємців та держави.

Проблемам оподаткування малого підприємництва присвятили свої наукові праці провідні українські вчені: І. Бойчик [2], Ф. Бутинець [3], А. Виноградська [4], В. Іванченко [5], М. Мандриковський [9], Л. Матвійчук [10], С. Мочерний [12], В. Хомутенко [21] та ін.

Метою даної курсової роботи є обґрунтування теоретичних положень застосування спрощеної системи оподаткування в підприємстві.

Відповідно до мети у роботі виконувалися такі завдання:

- дослідження сутність суб'єктів господарювання;
- вивчення суб'єктів підприємницької діяльності;
- дослідження процесу організації діяльності підприємців-спрощенців;

- вивчення особливостей оподаткування діяльності юридичних осіб, які перебувають на спрощеній системі оподаткування;
- вивчення особливостей оподаткування фізичних осіб- спрощенців;
- дослідження зарубіжного досвіду оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження в даній курсовій роботі були процеси оподаткування вітчизняного малого підприємництва.

Предметом дослідження були теоретико-методичні аспекти системи спрощеного оподаткування суб'єктів підприємництва.

Для дослідження визначеної проблеми були використані методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння, табличний, графічний

Інформаційну основу проведеного дослідження складали наукові праці вчених-економістів, нормативно-правові акти.

Структуру курсової роботи формують такі елементи: вступ, три розділи, висновок, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність господарської та підприємницької діяльності в економіці

Функціонування будь-якої економічної системи забезпечує здійснення господарської діяльності підприємствами, організаціями, які створюють продукцію, товари, послуги для задоволення потреб споживачів.

Підприємства, організації називаються суб'єктами господарювання, які проводять господарську діяльність, використовуючи трудові, фінансові, матеріальні, інформаційні, технологічні ресурси, які сформувалися в економічній системі та створюють продукцію та послуги, які потребує дана економічна система.

Економічні системи, які формуються у країнах з розвиненою економікою визнаються соціально-економічними, оскільки в центрі їх діяльності перебуває людина.

Україна, обравши європейський вектор економічного та політичного розвитку, розбудовує теж соціально-економічну систему, яка є гуманною і відповідно до Конституції України інтереси людини є пріоритетними у нашій державі.

Перехід України до ринкової економіки відкрив шлях громадянам до свободи, розуміння важливості свого внеску в побудову майбутнього країни. Особливістю ринкової системи господарювання є те, що вона дає можливість громадянину проявляти свою творчу ініціативу, самостійність, активність щодо покращення власного добробуту через зайняття підприємницькою діяльністю.

Науковці по-різному трактують сутність поняття «господарська діяльність».

Так дослідниця Л. Матвійчук, проаналізувавши досліджуване поняття, дійшла висновку, що під господарською діяльністю варто розуміти «самостійну, суспільно корисну діяльність юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізичних осіб, спрямовану на виготовлення

і реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг, що мають цінову визначеність, яка поєднує приватні і публічні інтереси та здійснюється в межах чинного законодавства» [10, с. 13].

Науковець М. Мандриковський вважає, що «господарська діяльність це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, що спрямована на:

- виготовлення та реалізацію продукції;
- виконання робіт;
- чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність» [9, с. 7].

Таким чином, проаналізувавши наведені визначення поняття «господарська діяльність» можемо зробити висновок про те, що незалежно від того, що трактування мають незначні відмінності, але дослідники одностайні в тому, що господарська діяльність здійснюється цілеспрямовано з метою виготовлення товару, який має визначену ціну та створюється для задоволення потреб споживачів.

Господарська діяльність поділяється на види (рис. 1.1).

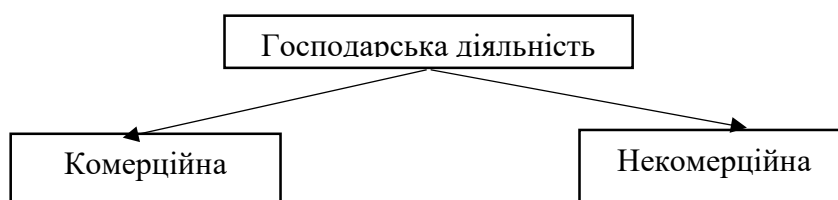

Рис. 1.1. Види господарської діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [9, с. 7].

З аналізу видів господарської діяльності можемо зробити висновок, що комерційна діяльність здійснюється підприємцями, які діють з власної ініціативи та на основі самофінансування з метою отримання прибутку, а некомерційну діяльність проводять господарники для вирішення суспільних проблем на основі державного замовлення, яке фінансується з державного бюджету.

Економічною основою здійснення підприємницької діяльності є приватна форма власності.

Підприємницька діяльність – це самостійна, ініціативна і систематична діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг), яка здійснюється на власний ризик з метою одержання прибутку [2, с. 33].

Ознаки підприємництва:

1. Самостійність.
2. Відповідальність.
3. Динамічність.
4. Ініціатива.
5. Ризик.
6. Мобільність.
7. Активний пошук [1, с.117].

Вважаємо, що для того, щоб відбувалася підприємницька діяльність необхідно, щоб підприємець був власником виробленого продукту та доходу. Важливо, щоб підприємець мав самостійність щодо вирішення усіх завдань, які стосуються його діяльності: вибору виду діяльності, ресурсів, постачальників, споживачів товарів, визначення цін тощо. В економічній системі де підприємець проводить підприємницьку діяльність він має мати правову захищеність з боку держави, забезпечення свободи конкуренції.

Здійснюючи підприємницьку діяльність підприємець повинен нести повну відповідальність за порушення норм закону, дотримуватися морально-етичних норм підприємництва.

Підприємці є особливим типом людей, які здатні продукувати новаторські ідеї, мати оригінальне мислення, проявляти ініціативу, організовувати власну справу, ризикувати, нести повну відповідальність за прийняті управлінські рішення задля досягнення поставленої мети – отримання вигоди – прибутку.

Для того, щоб громадяни займалися підприємницькою діяльністю в суспільстві мають сформуватися певні умови (рис. 1.2).

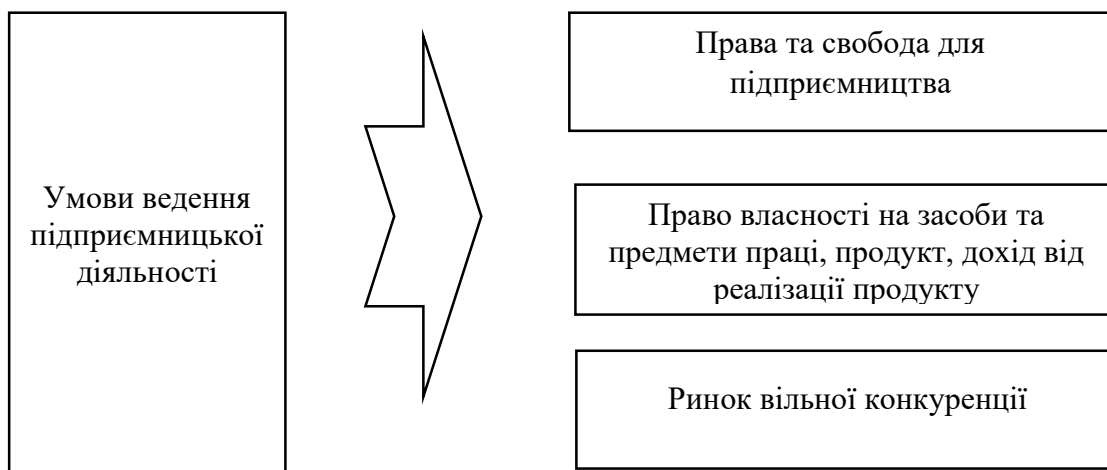

Рис. 1.2. Умови ведення підприємницької діяльності

Джерело: розроблено автором [4]

Оскільки підприємницька діяльність є рушійною силою розвитку економіки, тому підприємці в процесі її проведення виконують такі функції [3, 12]:

1. Новаторська функція: нові ідеї щодо виробництва продукції, впровадження технологій, організації роботи підлеглих, управління тощо.
2. Організаційна функція: планування, заходи щодо реалізації планів, контроль за досягненням результатів.
3. Господарська функція: ефективне використання ресурсів: фінансових, трудових, матеріальних, технологічних, інформаційних.
4. Соціальна функція: виготовлення продукції відповідно попиту споживачів, вирішення соціальних проблем персоналу, громади.
5. Особистісна функція: самореалізація та досягнення успіху.

Формами підприємництва представлені на рисунку 1.3. [1].

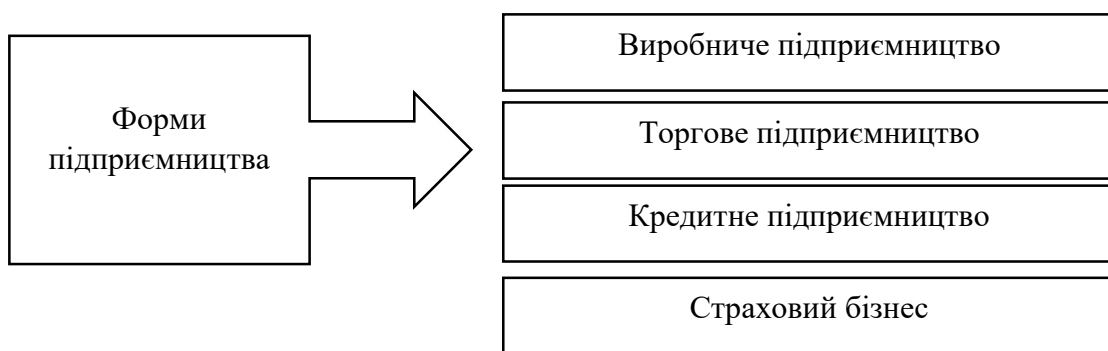

Рис. 1.3. Види підприємницької діяльності

Відповідно до Цивільного кодексу України суб'єкти господарювання поділяються на такі види [22]:

- фізичні особи – підприємці – окремі громадяни;
- юридичні особи – підприємства, організації.

Таким чином, проведені нами дослідження показали, що господарська діяльність необхідна для задоволення потреб споживачів у різних товарах та послугах. Господарська діяльність здійснювана з власної ініціативи, на власний ризик з метою отримання прибутку є підприємницькою.

Підприємницька діяльність сприяє розвитку економіки, проте для її здійснення мають сформуватися певні умови. Підприємницька діяльність може здійснюватися окремими громадянами – фізичними особами – підприємцями та підприємствами, організаціями – юридичними особами.

1.2. Нормативно- правове регулювання діяльність суб'єктів підприємництва

Підприємницька діяльність здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів.

Конституція України, як Основний закон держави у статті 42 визначає, що:

- кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.
- держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.
- держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [7].

Цивільним кодексом України регулюється господарська діяльність фізичних осіб-підприємців. Визначається, що право на здійснення

підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації [22].

Цивільний кодекс України дає поняття юридичної особи, визначає її види, організаційно- правові форми, порядок створення, державної реєстрації, відповідальності, закріплює положення про договір, його укладання, зміну та розірвання [22].

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів; визначає перелік податків і зборів, що справляються в Україні, порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [14].

Кодекс законів про працю (КЗпП) України регулює трудові відносини між працівниками та роботодавцями, встановлює правила щодо умов праці, заробітної плати, робочого часу, відпочинку, охорони праці та безпеки, порядок розірвання трудових договорів. КЗпП України забезпечує захист трудових прав усіх працівників, незалежно від форми власності підприємства, сприяючи зростанню продуктивності та ефективності праці [6].

Крім Конституції України та системи Кодексів, положення щодо регулювання господарської діяльності підприємців зазначені в законах, положеннях, указах державних органів влади.

Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності [17].

Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» визначає правовий статус товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю, порядок їх створення, діяльності та припинення, права та обов'язки їх учасників [20].

Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин. [16].

Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначає правові та економічні засади державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва [19].

Крім вищеназваних Законів України при здійсненні підприємницької діяльності враховуються правові норми, які визначені іншими Законами України, актами Президента України, Постановами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України, інструкціями, наказами міністерств, нормативних актів місцевих держадміністрацій та рад.

Отже, проведені нами дослідження показали, що в Україні розроблена та діє комплекс законів та інших нормативних актів, які створюють правову основу підприємницької діяльності.

РОЗДІЛ 2

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сутність, принципи формування, види вітчизняної системи оподаткування

Для активізації підприємницької діяльності необхідно, щоб система оподаткування стимулювала підприємців.

Дослідники вважають, що податкова система розбудовується, якщо є в наявності такі елементи [4] (рис. 2.1).

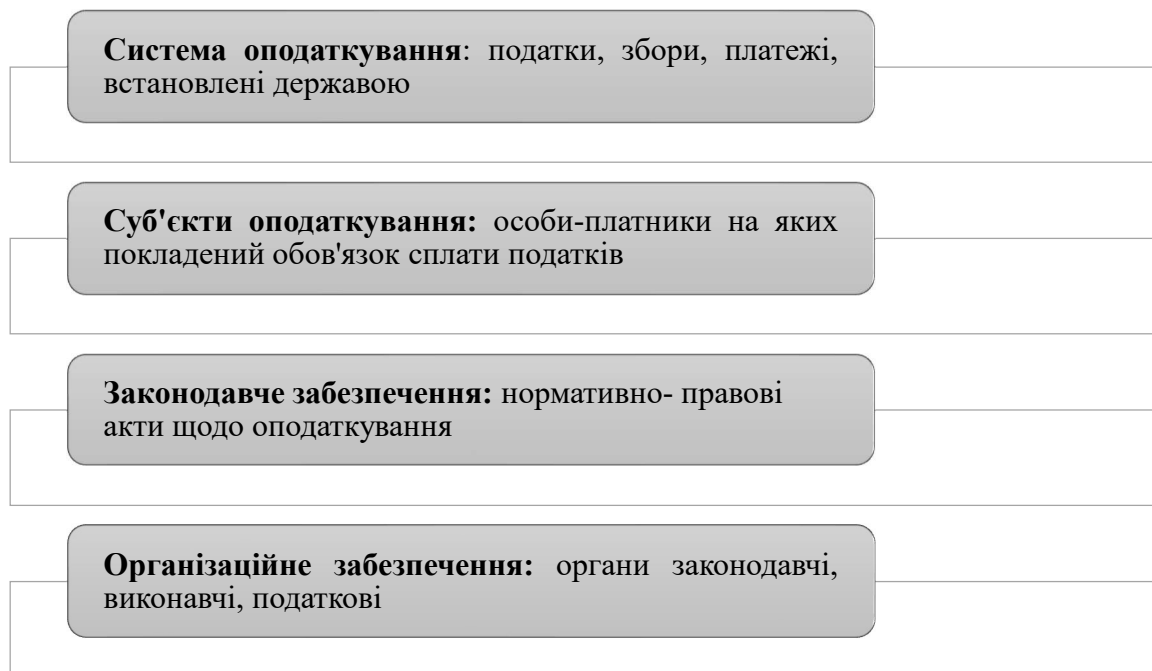

Рис. 2.1. Елементи податкової системи

Джерело: створене автором [4]

Податкове законодавство України розроблене на основі принципів, які відповідають двом вимогам:

- задоволенням інтересів держави – наповнення державного бюджету;

- задоволення інтересів підприємця – податок має бути таким, щоб у суб'єкта підприємницької діяльності після сплати податків залишалось достатньо коштів для формування джерел її розвитку.

Принципи оподаткування, які діють в Україні:

1. Загальність оподаткування – обов'язковість сплати податків кожною особою відповідно до вимог закону
2. Рівність усіх платників перед законом – недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації.
3. Невідворотність настання визначеної законом відповідальності.
4. Презумпція правомірності рішень платника податку – при неоднозначності трактувань норм законів у різних нормативних актах.
5. Фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями.
6. Соціальна справедливість – установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків.
7. Економічність оподаткування – установа податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.
8. Нейтральність оподаткування – установа податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків.
9. Стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.
10. Рівномірність та зручність сплати – установа строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного

надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

11.Єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку [14].

Отже, проведені нами дослідження показали, що для розвитку підприємницької діяльності важливим є формування елементів податкової системи та врахування принципів оподаткування.

Підтримуємо думку дослідника В. П. Хомутенка про те, що при реалізації податковою системою принципів забезпечить її неповторність [21].

Першочерговим завданням кожного підприємця на початок своєї діяльності є вибір системи оподаткування, яка впливатиме на її ефективність.

На сучасному етапі в Україні діє дві системи оподаткування підприємницької діяльності (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Види систем оподаткування в Україні

Джерело: розроблено автором [4].

Загальна система оподаткування не визначає обмежень для підприємств та організацій щодо вибору виду діяльності, кількості персоналу, розміру доходів.

Цю систему оподаткування вибирають ті суб'єкти господарювання, які вважають, що робота на спрощеній системі оподаткування для них не має ніяких переваг. Базою оподаткування для суб'єктів господарської діяльності на спрощеній системі оподаткування є прибуток. Якщо підприємство результатом господарської діяльності за рік має збиток, то податок на прибуток в цьому випадку не сплачується.

Спрощена система оподаткування має ряд переваг порівняно з загальною:

- можливість сплачувати один виду податку (єдиний податок) замість декількох;
- спрощений порядок обліку та звітності про свою діяльність.

Отже, проведені дослідження показали, що результатом розвитку вітчизняної системи оподаткування стало те, що сьогодні підприємець має право на вільний вибір системи оподаткування, що є позитивним та характеризує демократичність розвитку України.

2.2. Підходи до оподаткування юридичних осіб-спрощенців

Підприємства та організації одночасно з реєстрацією юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України можуть подати заяву в податковий орган за місцем своєї податкової адреси заяву про обрання спрощеної системи оподаткування.

Якщо юридична особа протягом 10 днів з дня подання заяви про державну реєстрацію подає заяву на обрання спрощеної системи оподаткування та вибір ставки єдиного податку встановленого для третьої групи, яка не передбачає сплату податку на додану вартість, то така юридична особа вважається платником єдиного податку з дня державної реєстрації в ЄДРПОУ.

Якщо юридична особа перебуває на загальній системі оподаткування, то для переходу на спрощену систему вона подає до податкового органу за своєю

податковою адресою заяву про перехід на спрощену систему оподаткування не пізніше ніж за 15 днів до початку наступного кварталу.

До заяви додається розрахунок доходу за попередній календарний рік.

Заява до податкового органу про перехід на спрощену систему оподаткування подається одним із таких способів:

- 1) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;
- 2) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- 3) засобами електронного зв'язку в електронній формі.

Для відмови від спрощеної системи оподаткування суб'єкт господарювання не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку нового календарного кварталу подає до контролюючого органу заяву.

Юридична особа переходить на спрощену систему оподаткування протягом календарного року може лише один раз.

Для юридичних осіб ПКУ встановлені умови перебування на третій групі єдиного податку. Однією з основних умов перебування на спрощеній системі оподаткування є відповідність вимогам закону щодо доходу. Дохід за рік не повинен перевищувати 1167 мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня звітного року (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Розмір максимального доходу для перебування на 3 групі платників єдиного податку

грн.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Мінімальна заробітна плата на 01.01.	6500	6700	7100	8000
Максимальний розмір доходу за рік	7585500	7818900	8285700	9336000

Джерело: розроблено автором [11]

З аналізу даних таблиці 2.1 бачимо, що із зміною мінімальної заробітної плати змінюється і максимальна межа доходу для перебування на спрощеній системі оподаткування для юридичних осіб.

Юридична особа, яка перебуває на спрощеній системі оподаткування може здійснювати будь-який вид діяльності крім тих видів, які зазначені у п. 291.5 ПКУ [14]: організації та проведення азартних ігор, діяльність з випуску та проведення лотерей, виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів, обмін іноземної валюти, тощо.

Позитивною стороною перебування підприємств та організацій на спрощеній системі оподаткування є те, що вони можуть продавати свої товари та послуги будь-яким покупцям, як підприємствам та організаціям так і фізичним особам-підприємцям, які можуть бути як резидентами так і нерезидентами.

Юридичні особи на спрощеній системі оподаткування не мають обмежень щодо кількості працівників.

У ПКУ визначені юридичні особи, які не можуть бути платниками єдиного податку [14]:

1. Страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів.
2. Суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 відсотків.
3. Представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку.
4. Юридичні особи - нерезиденти
5. Платники податків, які на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг, крім безнадійного податкового боргу.

Для аналізу спрощеної системи оподаткування юридичних осіб важливо зрозуміти сутність об'єкта оподаткування та розмір ставки оподаткування.

Відповідно до норм ПКУ об'єктом оподаткування юридичних осіб на спрощеній системі оподаткування є дохід з якого нараховують єдиний податок, складові цього доходу зазначені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Складові доходу, що формують дохід юридичної особи – платника єдиного податку відповідно до Податкового кодексу України

ПКУ	Види доходів
пп.1 п. 292.1	будь-який дохід, включаючи дохід представництв, філій, відділень такої юридичної особи, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій)
П. 292.2	дохід визначається як сума коштів, отриманих від продажу таких основних засобів
П. 292.3	вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг).
П. 292.3	сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.
П. 292.3	вартість реалізованих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг), за які отримана попередня оплата (аванс) у період сплати інших податків і зборів
П. 292.4	сума отриманої винагороди повіреного (агента)

Джерело: Створено автором [14]

При визначенні доходу для нарахування єдиного податку важливо знати, що є датою надходження доходу на підприємство чи організацію.

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів на його поточний рахунок в банку у вигляді авансового платежу чи розрахунку за відпущені покупцю товари. При безоплатному отриманні товарів – дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі.

Для юридичних осіб встановлені такі ставки єдиного податку:

1. Для неплатників податку на додану вартість – 5%.
2. Для платників податку на додану вартість – 3% [14].

Юридичні особи, які порушують умови перебування на спрощеній системі оподаткування сплачують єдиний податок за підвищеними ставками 6 % або 10 %, якщо:

- перевищують розмір граничного доходу, визначений для 3 групи;
- отримують дохід із застосуванням забороненого способу розрахунків;
- отримують дохід від видів діяльності, які заборонені для застосування спрощеної системи оподаткування;
- отримують дохід від незареєстрованих видів економічної діяльності для конкретного підприємства.

Юридичні особи сплачують єдиний податок на спеціальний рахунок, який відкритий для цих цілей. Сплата єдиного внеску має здійснюватися протягом 10 календарних днів після граничного терміну подання Податкової декларації платника єдиного податку юридичної особи за звітний квартал.

До юридичної особи – платника єдиного податку застосовуються штрафні санкції, якщо вона не сплатила чи невчасно сплатила єдиний внесок.

Відповідно до норм ПКУ, юридичні особи – платники єдиного податку третьої групи подають до податкового органу за місцем своєї реєстрації, податкову декларацію платника єдиного податку протягом 40 календарних днів після закінчення звітного кварталу [14].

За неподання чи несвоєчасне подання податкової декларації до юридичної особи – платника єдиного податку застосовуються штрафні санкції.

До юридичної особи – платника єдиного податку застосовуються штрафні санкції, якщо вона не сплатила чи невчасно сплатила єдиний внесок.

Отже, дослідження показують, що обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування має позитивні наслідки, тому що суб'єкт господарювання сплачує єдиний податок з доходів, не веде контролю витрати для розрахунку бази оподаткування, здійснює бухгалтерський облік за спрощеною системою, тому рідше потрапляє під перевірки податкових органів. Проте негативним є те, що при цій системі оподаткування накладається обмеження на отримання обсягу доходів, що є стримуючим чинником розвитку підприємства.

2.3. Оподаткування фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі

Фізичні особи-підприємці відповідно до норм закону можуть самостійно обирати спрощену систему оподаткування та ставати платником єдиного податку [14].

Законодавство визначає для фізичних осіб-підприємців можливість здійснювати вибір між трьома групами платників єдиного податку, враховуючи максимальні обмеження річного доходу, які розраховуються з врахуванням мінімальної заробітної плати та визначених її розмірів для кожної групи платників: для 1 групи – 167 розмірів мінімальної зарплати; для 2 групи – 834 розміри мінімальної зарплати; для 3 групи – 1167 розмірів мінімальної зарплати (табл. 2. 3).

Таблиця 2.3.

Розмір максимального доходу для фізичних осіб-підприємців - платників єдиного податку

грн.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Мінімальна заробітна плата на 01.01.	6500	6700	7100	8000
Максимальний розмір доходу за рік:	7585500	7818900	8285700	9336000
1 група	108550	111890	1185700	1336000
2 група	5421000	5587800	5921400	6672000
3 група	7585500	7818900	8285700	9336000

Джерело: розроблено автором [11].

Отже, дослідження показують, що групи платників єдиного податку мають значну різницю між групами в обмеженнях річного доходу. Із зростанням мінімальної заробітної плати за 2022 -2025 роки зростає максимальний дохід по кожній групі.

Встановлення максимального доходу по групах для фізичних осіб-підприємців, які обирають спрощену систему оподаткування не є єдиним обмеженням.

1 групу можуть обирати ті фізичні особи – підприємці, які планують здійснювати її без залучення найманих працівників. Фізичні особи – підприємці, які обирають спрощену систему оподаткування 1 групи можуть здійснювати роздрібну торгівлю з робочих місць на ринках та надавати побутові послуги населенню, не можуть бути платником ПДВ. Купляти товар для подальшого продажу кінцевому продавцю – населенню, вони можуть теж лише у фізичних осіб-підприємців.

Єдиний податок для фізичних- осіб підприємців на 1 групі спрощеної системи оподаткування визначається не більше 10 % від прожиткового мінімуму затвердженого на 1 січня податкового (звітного) року в якому буде проводитися господарська діяльність (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Динаміка єдиного внеску фізичних осіб-підприємців, які обрали 1 групу спрощеної системи оподаткування за 2023-2025 роки

грн.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи на 01.01.	2684	3028	3028
Розмір єдиного податку	268,4	302,8	302,8

Джерело: розроблено автором [15].

З аналізу даних таблиці 2.4 бачимо, розмір єдиного внеску для фізичних осіб-підприємців, які обрали 1 групу спрощеної системи оподаткування змінюється пропорційно зміні розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи.

Єдиний внесок сплачується на спеціальний рахунок щомісяця не пізніше 20 числа.

За результатами податкового року фізичні особи-підприємці 1 групи подають Податкову декларацію платника єдиного податку – фізичної особи підприємця.

Термін подання Податкової декларації протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року.

Фізичні особи-підприємці 2 групи платників єдиного податку мають право здійснювати виробництво, торгівлю, проводити діяльність у сфері ресторанного господарства, обмежень щодо постачальників та споживачів немає.

Обмеження стосуються лише надання послуг населенню та юридичним особам, які ця група фізичних осіб-підприємців може надавати лише платникам єдиного податку. Фізичні особи-підприємці 2 групи платників єдиного податку можуть використовувати найману робочу силу, але в кількості не більше 10 осіб. Ця група платників єдиного внеску не може бути платником ПДВ.

Єдиний внесок для фізичних осіб-підприємців 2 групи розраховується як 20% від мінімального розміру заробітної плати (табл. 2.5).

Таблиця 2.5.

Динаміка єдиного внеску фізичних осіб-підприємців, які обрали 2 групу спрощеної системи оподаткування за 2023-2025 роки

грн.

Показник	2023 р.	2024 р.	Приріст, %	2025 р.	Приріст, %
Мінімальна заробітна плата на 01.01.	6700	7100	6,0	8000	12,7
Розмір єдиного податку	1340	1420	6,0	1600	12,7

Джерело: розроблено автором [11, 15].

Аналіз динаміки єдиного внеску фізичних осіб-підприємців 2 групи спрощеної системи оподаткування показує, що основним чинником, який впливає на розмір єдиного внеску є мінімальна заробітна плата. У 2024 році порівняно з 2023 роком показники зросли на 6 %, а у 2025 році порівняно з 2024 роком зростання склало 12,7 %. Сплата єдиного внеску на бюджетний рахунок здійснюється авансом не пізніше 20 числа місяця.

Фізичні особи-підприємці 2 групи складають Податкову декларацію платника єдиного податку – фізичної особи - підприємця один раз в рік та подають

її контролюючому органу протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року.

Фізичні особи-підприємці, які обирають 3 групу спрощеної системи оподаткування не мають обмежень щодо роботи з групами клієнтів та кількості працівників, можуть бути платником ПДВ.

Фізичні особи-підприємці, які обрали 3 групу спрощеної системи оподаткування, можуть бути платниками єдиного податку із сплатою єдиного внеску у розмірі 3 % від обсягу отриманого доходу. Додатково такі підприємці реєструються платниками податку на додану вартість та сплачують 20 % податку на додану вартість з різниці між величиною податкового зобов'язання та податкового кредиту.

Ті фізичні особи-підприємці, які вирішили не бути платниками ПДВ сплачують єдиний податок у розмірі 5% від обсягу отриманого доходу.

Єдиний податок сплачується в бюджет щоквартально, протягом 10 днів після подачі у податкові органи Податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи- підприємця, яка подається протягом 40 календарних днів після закінчення звітного кварталу.

Єдиний податок, які сплачують фізичні особи- підприємці 3 групи залежить від обсягу доходу, який поступив на поточні рахунки підприємців протягом звітного кварталу.

Перебування на 3 групі платників єдиного податку створює можливості для активізації господарської діяльності, тому що для цієї групи діє лише одне обмеження – це встановлена максимальна величина річного доходу 1167 розмірів мінімальної зарплати (табл. 2.3).

Отже, проведені дослідження умов перебування підприємців на спрощеній системі оподаткування дає можливість зробити висновок про позитивний вплив цієї системи оподаткування на розвиток підприємницької діяльності, заохочує громадян ставати підприємцями.

2.4. Нарахування та сплата підприємцями – спрощенцями інших податків та зборів

Юридичні особи, які є платниками єдиного податку нараховують та сплачують військовий збір у розмірі 1% від доходу з якого нараховується єдиний податок [14]. Юридичні особи-спрощенці сплачують єдиний податок на спеціальний рахунок, військовий збір сплачують на окремий рахунок, який відкритий для цих цілей

Сума нарахованого військового збору показується у Податковій декларації платника єдиного податку юридичної особи, яка подається у податкові органи щоквартально протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу.

Сплата військового збору до бюджету здійснюється протягом 10 днів після граничного терміну подання податкової декларації платника єдиного податку за звітний квартал.

Юридичні особи, що обрали 3 групу платників єдиного податку можуть використовувати працю найманих працівників, тому зобов'язані утримувати з нарахованої заробітної плати найманих працівників військовий збір у розмірі 5 % та податок на доходи фізичних осіб у розмірі 18 %.

За рахунок роботодавця, яким є юридична особа - платник єдиного податку, здійснюється нарахування єдиного внеску у розмірі 22 % на нараховану заробітну плату найманих працівників.

Утримані із заробітної плати найманих працівників військовий збір та податок на доходи фізичних осіб та нарахований єдиний внесок, підприємство сплачує на окремі рахунки у день виплати авансу чи остаточної суми заробітної плати працівникам.

Фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування для першої та другої групи, крім єдиного податку є платниками єдиного соціального внеску у розмірі – 22 % від мінімальної заробітної плати та військового збору – 5 % від мінімальної заробітної плати.

Ці податки підприємці сплачують авансовими платежами щомісяця. Звітність про нарахування та сплату єдиного соціального внеску та військового збору складається один раз в рік та подається в додатку до Податкової декларації платника єдиного податку- фізичної особи-підприємця.

Фізичні особи-підприємці, які обрали 3 групу спрощеної системи оподаткування є платниками єдиного внеску – 22 % від мінімальної заробітної плати та військового збору, який розраховується в розмірі 1% від доходу для розрахунку єдиного податку.

Фізичні особи-підприємці, які обрали 2 та 3 групу спрощеної системи оподаткування можуть використовувати найману робочу силу, тому зобов'язані утримувати із заробітної плати персоналу військовий збір та податок на доходи фізичних осіб відповідно 5 % та 18 %. Ці групи фізичних осіб-спрощенців є платниками єдиного внеску у розмірі 22 %, який нараховується на суму нарахованої основної та додаткової заробітної плати працівників та сплачується до бюджету у день виплати персоналу заробітної плати чи авансу.

Таким чином, право, яке мають окремі групи платників єдиного податку щодо використання найманої робочої сили, супроводжується обов'язком утримувати військовий збір, податок на доходи фізичних осіб із нарахованої працівникам заробітної плати та здійснювати нарахування єдиного внеску на заробітну плату за власний рахунок і перераховувати військовий збір, податок на доходи фізичних осіб та єдиний внесок на відповідні рахунки.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Зарубіжний досвід регулювання діяльності малих суб'єктів підприємницької діяльності показує, що вони користуються значною підтримкою зі сторони держави через застосування ними спрощеної системи оподаткування чи надання пільг в межах традиційної системи оподаткування.

Аналіз систем оподаткування різних країн показує, що вони мають свої особливості.

У Болгарії для оподаткування підприємницької діяльності застосовується спрощена система оподаткування. Проте в цій країні діють обмеження для суб'єктів підприємництва, які бажали б застосовувати цю систему щодо річного обороту за останні 12 місяців, який має бути не більше 75 тис. левів.

Терміни сплати єдиного податку відмінні від термінів, які застосовуються в Україні та визначені так:

- для підприємця який сплачує єдиний податок за весь рік авансом термін сплати - до 31 січня. Такий підприємець отримує знижку 5% від суми податку;
- всі інші підприємці сплачують єдиний податок рівними частинами тричі на рік.

Підприємства, що перебувають на традиційній системі оподаткування сплачують:

- єдиний річний (патентний) податок;
- податок на нерухомість;
- збір на побутові відходи;
- податок на транспортні засоби.

Підприємства, які наймають робочу силу утримують із заробітної плати найманих працівників прибутковий податок, а також нараховують на заробітну плату соціальний внесок.

У Литві система оподаткування має відмінності для фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.

Для фізичної особи-підприємця до уваги береться ще й вид його діяльності.

При застосуванні традиційної системи оподаткування юридичні особи сплачують податок на прибуток 29%.

Для малих підприємств встановлений податок 15 % від доходу.

Щоб отримати право на цей податок, підприємство має відповідати таким вимогам:

- чисельність працівників – менше 50 чоловік;
- заборона на виробництво та продаж підакцизних товарів тощо.

Сільськогосподарські підприємства мають право на сплату податку на прибуток за ставкою 10%, якщо в загальному доході сільськогосподарська продукція становить не менше 50%.

Якщо підприємець займається індивідуальною трудовою діяльністю, то він сплачує податок за ставкою 29%.

Для ведення бухгалтерського обліку платники податку зобов'язані вести книги обліку доходів і витрат, у які записуються будь-які зауваження та інша інформація, зроблені в ході перевірок.

Суб'єкти господарювання на спрощеній системі оподаткування повинні вести книгу реєстрації потоків грошових коштів.

У Швеції немає спрощеної системи оподаткування для малих і середніх підприємств. Принципом побудови податкового законодавства є нейтральність – всі підприємства не залежно від обсягів діяльності сплачують податок за єдиною ставкою [8,13].

Проте для малих суб'єктів підприємництва застосовуються пільги щодо подання звітності: якщо дохід підприємця не перевищує 110 тис. доларів – податкова декларація подається лише один раз на рік, а не щомісяця.

В Угорщині ставка податку на прибуток становить 16%. Не оподатковуються цим податком організації соціальної сфери, церкви.

Для малих та середніх суб'єктів господарювання у деяких країнах ЄС діють спрощені системи оподаткування та встановлені знижені ставки податку на прибуток, зокрема: в Іспанії (25%), Бельгії (24,98%), Франції (15%), Латвії (9%), Португалії (17%) [13].

Отже, дослідження досвіду формування систем оподаткування у зарубіжних країнах показало, що кожна країна має особливості оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

При реформуванні системи оподаткування в Україні важливо вивчати та використовувати досвід інших країн.

ВИСНОВОК

Підприємницька діяльність здійснюється лише в тій економічній системі де сформовані умови для розвитку підприємництва: право власності не лише на ресурси а й на результати діяльності; свобода підприємництва, вільна конкуренція.

Підприємницька діяльність виконує певні функції: новаторська, організаційна, господарська, соціальна, особистісна.

Підприємці є особливим типом людей, які здатні на інноваційний підхід до справи; мають творче мислення; проявляють ініціативу; організаторські здібності, здатні ризикувати та нести відповідальність.

Метою здійснення підприємницької діяльності є задоволення потреб споживачів та отримання прибутку.

Здійснення підприємницької діяльності регулюється низкою нормативно-правових актів: Конституція України, Цивільний Кодекс України, Податковий кодекс України та інші.

Для оподаткування підприємницької діяльності використовується дві системи оподаткування: традиційна та спрощена.

Спрощена система оподаткування передбачає сплату підприємцями єдиного податку.

Єдиний податок – це встановлений державою консолідований податок для визначеної частини юридичних осіб, який замінює справляння певної сукупності передбачених законодавством податків і зборів та зараховується до місцевих бюджетів, характеризується добровільністю обрання платниками його сплати та має на меті спрощення оподаткування доходів цих суб'єктів підприємницької діяльності.

Проведений аналіз функціонування вітчизняної спрощеної системи оподаткування розкрив її значення щодо активізації підприємницької діяльності, оскільки ця система спрощує порядок нарахування та сплати податків, ведення обліку доходів, витрат, прибутку.

Спрощена система оподаткування є вигідною для підприємців, тому що зменшує кількість податків, які вони сплачують при традиційній системі оподаткування, спрощує ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

В різних країнах сформувалися власні системи оподаткування. Важливо цей досвід використовувати для реформування вітчизняної системи оподаткування підприємців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баб'як М. Н. Економічна теорія : навч. посіб. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
3. Бутинець Ф. Основи бізнесу : навч. посіб. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 364 с.
4. Виноградська А. М. Основи підприємництва : навч. посіб. – К. : Кондор, 2005. – 544 с.
5. Іванченко В. О. Узагальнення наукових поглядів на теорію підприємництва // Економіка та управління національним господарством. – 2019. – Випуск 42. – С.25-29[Електронний ресурс] Режим доступу:
http://bses.in.ua/journals/2019/42_2019/6.pdf.
6. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971р. № 322 – VIII, поточна редакція від 24.12. 2023р. № 3294– IX[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96. – Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. – Ст.74.
8. Краус Н. М. Чудернацькі податки в різних країнах світу: історичні традиції, тенденції і суперечності існування // Ефективна економіка. – 2021. – №6. [Електронний ресурс] Режим доступу:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/9.pdf
9. Мандриковський М. М. Господарське законодавство : навч. посіб. – К. : ВД «Професіонал», 2007. – 240 с. [Електронний ресурс] Режим доступу:
chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://library.nlu.edu.ua/POLN_ TEXT/CUL/03-GOSP_ZAK%20Mandrikivskiy_BELKA.pdf
10. Матвійчук Л. О. Концептуальні підходи до визначення сутності поняття «Господарська діяльність підприємства» // Міжнародні економічні відносини

та світове господарство. – 2017. – Випуск 12. – С. 14-18[Електронний ресурс]
Режим доступу:

http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/5.pdf

11.Мінімальна зарплата в Україні[Електронний ресурс] Режим доступу:

<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>

12.Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : посібник. – К. :
Видавничий центр «Академія», 2003. – 280 с.

13.Пахненко О. М. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на
сучасному етапі / О. М. Пахненко, А. Ю. Семенов // Ефективна економіка. –
2016. – № 12.

14.Податковий кодекс України: Закон України від 10.04. 2014 року № 1200-VII
[Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

15.Прожитковий мінімум в Україні[Електронний ресурс]. Режим доступу: 2025

<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>

16.Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III, поточна
редакція від 16.05.2024 року № 3613-IX. [Електронний ресурс]. Режим
доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

17.Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII,
поточна редакція від 01.01.2024 № 1953-IX, 3254-IX. Відомості Верховної
Ради (ВВР), 2015, № 23, ст.158[Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

18.Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в
Україні: Закон України №2157-III, поточна редакція від 10.06.2012 № 4731-
V[Електронний ресурс] Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14#Text>.

19.Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в
Україні: Закон України № 4618-VI, поточна редакція від 18.01.2025 року, №
3980-IX[Електронний ресурс] Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

20. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України в редакції від 28.08.2025 року № 2275-VIII [Електронний ресурс]
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
21. Хомутенко В. П. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посіб. / В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова. – Одеса : «ВМВ», 2014. – 418 с.
22. Цивільний кодекс України: Закон України в редакції від 05. 10. 2025 року № 435- IV, підстава 4577 – IX [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>